

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-623474-III/09/JA

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 16 lipca 2009 r.

Pan Andrzej Czuma

Minister Sprawiedliwości

szanowny Panie Ministrze

Upzejmie informuję, że Rzecznik Praw Obywatelskich kilkakrotnie na przestrzeni ostatnich lat podejmował interwencje na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie i chorych psychicznie. Zmierzały one do zwiększenia gwarancji procesowych osób, które ze względu na stan zdrowia nie są w stanie w sposób należyty korzystać ze swych uprawnień procesowych w toczących się postępowaniach sądowych w sprawach związanych z ubezwłasnowolnieniem. Postulaty Rzecznika w tej mierze znalazły odzwierciedlenie w projektowanych zmianach do k.p.c, gdzie przewidziano wprowadzenie art. 560 o treści „*W sprawach o ubezwłasnowolnienie, o uchylenie oraz zmianą ubezwłasnowolnienia sąd może ustanowić dla osoby, której dotyczy wniosek o ubezwłasnowolnienie lub dla osoby ubezwłasnowolnionej, adwokata lub radcę prawnego z urzędu, nawet bez jej wniosku, jeżeli osoba ta ze względu na stan zdrowia psychicznego nie jest zdolna do złożenia wniosku, a sąd uzna udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie za potrzebny.*”

Obecnie do Rzecznika Praw Obywatelskich zwrócił się Przewodniczący III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Sądzie Okręgowym w Łomży podnosząc, iż na tle prowadzonych postępowań sądowych ujawnił się problem związany z brakiem należytej reprezentacji osób pełnoletnich ubiegających się świadczenia emerytalno-rentowe, które nie są osobami ubezwłasnowolnionymi, a jednocześnie ich stan zdrowia uniemożliwia im zarówno ustanowienie pełnomocnika, jak i samodzielne wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego.

Artykuł 86 k.p.c. stanowi, iż w postępowaniu sądowym strona może działać osobiście lub przez pełnomocników. Oznacza to, że do wniesienia odwołania od odmownej decyzji organu rentowego uprawniony jest sam ubezpieczony lub jego pełnomocnik. W sytuacji, gdy ubezpieczony jest osobą dotkniętą niepełnosprawnością w stopniu uniemożliwiającym samodzielne złożenie środka odwoławczego, a także

niezdolną do ustanowienia pełnomocnika niebędąc jednocześnie ubezwłasnowolnioną pojawia się problem braku należytego zabezpieczenia reprezentacji procesowej ubezpieczonego. Nie bez znaczenia jest fakt, iż odwołanie od decyzji organu rentowego wnosi się do organu, który wydał zaskarżaną decyzję w terminie miesiąca od doręczenia odpisu decyzji, a odwołanie wniesione po terminie sąd odrzuca (art. 477⁹ § 1 i 3 k.p.c.).

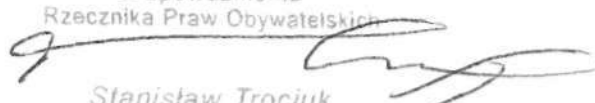
Problem powyższy został dostrzeżony na tle spraw, w których odwołania od odmownej decyzji organu rentowego wywiodły matki odwołujących się (sprawy Sądu Okręgowego w Łomży: syg. akt III U 593/08 - o rentą rodzinną oraz syg. akt III U 341/09 - o rentę), które nie mogły przedstawić pełnomocnictwa. Osoby te nie należą do kręgu osób wymienionych w art. 87 § 1 k.p.c, które mogą być pełnomocnikami, ale stan zdrowia ich synów uniemożliwiał uzyskanie przez nie pełnomocnictwa. Zawiadomienie w trybie art. 59 k.p.c. prokuratora nie sanowało braków w zakresie reprezentacji strony w postępowaniu. W świetle obowiązujących przepisów koniecznym więc dla uzyskania przez odwołujące się w imieniu niepełnosprawnych synów matki stosownego umocowania do wniesienia odwołania byłoby uzyskanie statusu opiekuna prawnego, po wcześniejszym ubezwłasnowolnieniu podopiecznego.

Mając na względzie fakt, iż inicjowanie kolejnych dwóch postępowań sądowych - o ubezwłasnowolnienie i ustanowienie opieki kłóci się z zasadami ekonomiki procesowej, a czas trwania postępowań może skutkować przekroczeniem miesięcznego terminu do złożenia środka odwoławczego, powyższy problem wymaga, zdaniem Rzecznika, interwencji legislacyjnej.

Wskazać pragnę, iż Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 6 listopada 2007 r. rozpoznając wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczący zasad wypłacania świadczeń emerytalno-rentowych osobom z niepełnosprawnością intelektualną (syg. akt U 8/05) uznał, przepis paragrafu 43 ust. 2 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) w zakresie, w jakim odnosi się do wypłaty rent socjalnych pełnoletnim osobom niepełnosprawnym umyślowo, które nie mają przedstawiciela ustawowego, oraz w zakresie, w jakim odnosi się do opiekunów faktycznych tych osób i do organów administracji państwowej stopnia podstawowego, zobowiązanych przez organ rentowy do wystąpienia do sądu o ustanowienie opiekuna lub kuratora dla osoby uprawnionej do renty, jest niezgodny z art. 30 i art. 31 w związku z art. 2 oraz art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie zasadności podjęcia działań legislacyjnych w sugerowanym zakresie.

Z posiedzeniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich